בראתים לא נאמר אלא בראתיו · פי' דמשמע דמהדר לגבי שמים וארץ משתבח ביה הקב"ה לי' הוה כתיב בראתים הוה משמע דלהדר לשמים וארץ: **פנים** מזעמים לשון סתר · פירוש בסביל לשון שקר שאומר לשון הרע הרוח לפון תבטל הגשם והיינו פנים מזעמים: **מותר** לקרותו רשע · אף על גב דאמרי' בקדושין (דף כח:) הקורא לחבירו רשע יורד עמו לחייו לזה מותר דודאי נכשל בעבירה ועומד במורדו דהכרת פניו ענתה בו: **בהורין** · לשון בהרות טרוק"ש בלע"ז:

אין הגשמים יורדין בעולם אא"כ נמחלו עונותיהם של ישראל וגו' נשאת עון עמך וגו' ואתה תשמע השמים וסלחת לחטאת עבדיך ועמך ישראל כי הורם את הדרך הטובה אשר ילכו בה ונתת מטר על ארצך אשר נתת לעמך לנחלה. אין הגשמים נעצרים אא"כ נתחייבו שונאי ישראל כלייה כו' או בשביל תרומות ומעשרות. ובשביל מספרי לשה"ר. ובשביל עזי פנים. וכל מי שיש לו עזות פנים ודאי נכשל בעבירה. ומותר לקרותו רשע שנאמר העז איש רשע בפניו ומותר לשנאותו [שנאמר] ועוז פניו ישונא א"ת ישונה אלא ישנא. אין הגשמים נעצרים אלא בעון גזל שנאמר על כפים כסה אור ואין כפים אלא גזל שנאמר ומן החכם אשר בכפיהם. וכן נמי נעצרים בשביל ישראל שמעשיהם מקולקלין. והוא לא פנים קלקל

מבנה (דף ח:) אין הגשמים: יורדין/נעצרין

מבנה מאמרות של ר' שלא אמר ר' המנונא

רבינו גרשום

כלי חרס: נפסלין בהיסח הדעת. כלומר מפסידין כשאין משתמרין אלא בראתיו · דהיינו בריית עולם: שצויתי אתכם בימות החמה היינו תרומות ומעשרות: שנאמר ומצח שהיא עז פנים מיד אשה זונה היה לך ועוז פניו שמעיז פניו ישונא: יסוד שאינו נותן מטר: בהרים בהרים נדודים:

מבנה מאמרות של ר' אמי

ויקרא כו

הגהות הב"ח

(א) גמרא גדול יום הגשמים כיום שנגרלו ס"א מיום: (ב) שם ועצר את השמים ולא יהיה מטר ותכבשם: (ג) רש"י ד"ה שנאמר כו' ומתפלל בו הקב"ה (ומניח שמים) תפ"מ וכ"כ ס"א לין זה ולספרים דגרסי גדול יום הגשמים מיום שנגרלו כו' ניחא ומכריח ממה שמניח שמים אלמא דגדול מיום: (ד) ד"ה אפי' כו' המלאך אף כרי. כ"כ לשון רש"י בגיוב אף ברי שם מלאך הממונה על הגשמים והוא יפיץ ענן מטרו של המקום:

מבנה מאמרות של ר' אמי

"אם ראית"

נוסח מחיצות של זימון מעניות

מבנה

תלמיד שלמודו קטה אלי בבבל

מי הוו סנו, טפי הוו גמירי דבר אחר מה שלשה משקין הללו אין נפסלין אלא בהיסח הדעת אף דברי תורה אין משתכחין אלא בהיסח הדעת. אמר רבי חמא בר' חנינא גדול יום הגשמים (ה) כיום שנבראו שמים וארץ שנאמר הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד אני ה' בראתיו בראתים לא נאמר אלא בראתיו אמר רב אושעיא גדול יום הגשמים שאפי' ישועה פרה ורבה בו שנאמר תפתח ארץ ויפרו ישע. אמר רבי תנחום בר חניאי אין הגשמים יורדים אלא א"כ נמחלו עונותיהן של ישראל שנאמר רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב, נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה א"ל זעירי מדיהבת לרבינא אתון מהכא מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה ואתה תשמע השמים וסלחת לחטאת וגו', אמר ר' תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו אין הגשמים נעצרין אא"כ נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה שנאמר ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו א"ל זעירי מדיהבת לרבינא אתון מהכא מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה ועצר את השמים ואבדתם מהרה אמר רב חסדא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תרומות ומעשרות שנאמר ציה גם חום יגזלו מימי שלג מאי משמע תנא דבי רבי ישמעאל בשביל דברים שצויתי אתכם בימות החמה ולא עשיתם יגזלו מכם מימי שלג בימות הגשמים אמר רבי שמעון בן פזי אין הגשמים נעצרין אלא בשביל מספרי לשון הרע שנאמר רוח צפון תחולל גשם ופנים נזעמים לשון סתר אמר רב המנונא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל עזי פנים שנאמר ויכנעו רבים, ומלקוש לא היה, ומצח אשה זונה היה לך וגו' ואמר רב אלא אמר רב המנונא כל אדם שיש לו עזות פנים סוף נכשל בעבירה שנאמר ומצח אשה זונה היה לך רב נחמן אמר בידוע שנכשל בעבירה שנאמר היה לך ולא נאמר היה לך, אמר רבה בר רב הונא כל אדם שיש לו עזות פנים מותר לקרותו רשע שנאמר העז איש רשע בפניו רב נחמן בר יצחק אמר מותר לשנאותו שנאמר ועז פניו ישונא אל תקרי ישונא אלא ישנא, אמר רב קטינא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תורה שנאמר בעצלתים ימך המקרה בשביל עצלות שהיה בישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מך ואין מך אלא עני שנאמר ואם מך הוא מערכך ואין מקרה אלא הקב"ה שנאמר המקרה במים עליותיו, רב יוסף אמר מהכא ועתה לא ראו אור, בהיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם ואין אור אלא תורה שנאמר כי נר מצוה ותורה אור, בהיר הוא בשחקים תנא דבי ר' ישמעאל אפילו בשעה שרקיע נעשה בהורין בהורין להוריד טל ומטר, רוח עברה ותטהרם אמר אמר אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל שנאמר על כפים כסה אור, בעון כפים כסה אור ואין כפים אלא חמס שנאמר ומן החמס אשר בכפיהם ואין אור אלא מטר שנאמר יפיץ ענן אורו, מאי תקנתיה ירבה בתפלה שנאמר ויצו עליה במפגיע ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר ואתה אל תתפלל בעד העם הזה [וגו'] ואל תפגע בי ואמר אמר מאי דכתיב אם קהה הברזל והוא לא פנים קלקל אם ראית רקיע שקהה כברזל מלהוריד טל ומטר, בשביל מעשה הדור שהן מקולקלין שנא' והוא לא פנים קלקל מה תקנתן יתגברו ברחמים שנא' וחילים יגבה, ויתרון הכשיר חכמה כל שכן אם הוכשרו מעשיהן מעיקרא, ריש לקיש אמר אם ראית תלמיד שלמודו

מפזרת העבים: (ד) המלאך אף ברי שמו יפיץ ענן אורו גשם שלו: **ויצו** · הקדוש ברוך הוא: **עליה** · על הגשם שתרד: **במפגיע** · כשיתפלל עליה כמו ואל תפגע בי: **קפה הברזל** · כמו הקהה את שיניו *ושיני בניס תקהינה (ירמיה לא): **והוא לא פנים קלקל** · שקלקלו הדור: **וכ"ש אם הוכשרו מעשיהן** · קודם לכן והכי משמע ויתרון הכשיר לחכמה אם הכשירו מעשיהן מתחילה שיבואו הגשמים יותר מבחיילים יגבר שהן מגבירין חיילים ועומדין בתפלה בזמן שקלקלו: שלמודו

*) [ל"ל בשי"ן שמאלית וא' עי' מהרש"א בח"א]

מי הוו סנו. אותם נאים שהם חכמים: **טפי הוו גמירי** · שאי אפשר לגלות להשפיל דעתו ובא לידי שכחה: **בהיסח הדעת** · שאם לא ישמרם יפה יהו נשכחין לו טופל לתוכן דבר מאום ונפסלים מלשתות בדבר קל יותר משמן ודבש שמתוך שהן עבים ליפה הפסולת למעלה ואפשר לנגבה אור אדם טוטל העליון וזורקו לתוך התחתון בר ונקי מה שאין כן במשקה גלול שאינו עב קליי"ל בלע"ז: **בהיסח הדעת** · אם אינו מחזירם תמיד: **שנאמר הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד אני ה' בראתיו בראתים לא נאמר** · דמשמע דאשחקים יזלו קאי אלא אני ה' בראתיו לטל ומטר שמע מינה שמשתבח ומתפאר (ג) הקב"ה במטר השמים: **ישועה פרה ורבה בו** · מלילי זכות נכנסין לפניו ביום הגשמים שמזכר לישועה מתוך שעת רצון הוא לישנא דקרא ויפרו ישע ואימתי יזלו צדק תפתח ארץ בזמן שהשחקים יזלו לדק: **רציתה ה' ארצך** · במים: **נשאת עון עמך** · מיד: **ה"ג ג"ל מר זעירי מדיהבת לרבינא כו'** · זעירי סתם היה מן הראשונים ורבינא סוף הוראה לא לאו זה אלא זה: **ואתה תשמע השמים וגו'** · ואומר ונתת מטר על ארצך בתפלה דשלמה: **ליה גם חום יגזלו מימי שלג** · כשליה גם חום גוזלין מימות השלג שאינן יורדין מטר כמשפטם בידוע שאול חטאו: **ולא יהיה מטר** · וסמיך ליה ואבדתם: **ליה** · דריש לשון טוי דבריס שצויתי לתתכם בימות החמה תרומות ומעשרות גזלו מימי שלג את המטר: **רוח צפון תחולל גשם ופנים נזעמים לשון סתר** · תחולל תבטל כמו לא יחל דברו (במדבר ל) כדאמרי' ביבמות (דף עב·) הרוח צפון ברור הוא ומביא אורה לעולם מה שגשמים נעצרין ופנים נזעמין שמרחה הקב"ה שאינו מביא מטר לעולם מפני לשון שקר רכילות, ופשט המקרא כשם שרוח צפון תחולל גשם כך פנים נזעמים מפני לשון שקר: **וימנעו רביבים** · משום דמתלת הכלם שהיה בך עזות: **היה** · משמע כבר נכשל: **שנו מים** · שים בו עזות פנים אמור לו רשע בפניו ואין בו משום מלקות כדאמרי' במסכת קדושין (דף כח·) ומשום דבר זה בלבד מותר לקרותו רשע: **מותר לשנאותו** · אע"ג דכתיב ואהבת לרעך כמוך: **ועז פניו ישונא** · ועז כתיב חסר ו' מי שהוא עז פנים ישנא בשו"א *): **יפיץ** · כמי שאין בו כח להוריד טל ומטר: **ועשה לא ראו אור** · מפני שלא ראו אור של תורה: **אפילו כשהשמים בהורין** · כמו בהרת מטומר בעבים ורוצה להוריד גשמים רוח עברה ותטהרם מלהוריד טל ומטר: **עליה** · על הגשם: **קפה הברזל** · כמו הקהה את שיניו *ושיני בניס תקהינה (ירמיה לא): **אם הוכשרו מעשיהן מעיקרא** · קודם לכן והכי משמע ויתרון הכשיר לחכמה אם הכשירו מעשיהן מתחילה שיבואו הגשמים יותר מבחיילים יגבר שהן מגבירין חיילים ועומדין בתפלה בזמן שקלקלו:

*) [ל"ל בשי"ן שמאלית וא' עי' מהרש"א בח"א]

*) ר' מאיר: יעזת ומבאת...

*) בפאיר, נעלין מסוגן ב-

אלכים אחרים יעזבך ויעזבך ישראל כי תלכה אחר בדרך הלוכה אשר הלכו בה ונתת מטר על אדמתך לזרעך ונחלה

שבת לב:

[ל"ל סתר]

[מגילה יח.]

[לקמן ת. ברכות כו: סוטה יד. סנהדרין לה:]

[בהגדה של פסח]